

ALEXANDER SERGEJEVIČ PUŠKIN - EVŽEN ONĚGIN

LITERÁRNÍ TEORIE

Literární druh a žánr:

román ve verších (poezie/próza – epika)

Literární směr:

dílo bylo vydáváno postupně (jako seriál) v letech 1823-1831; kompletně knižně vyšlo poprvé r. 1833; autor tvořil dílo v raném období své tvorby; romantismus

Slovní zásoba:

spisovný jazyk; převažují knižní tvary slov

Rytmus, verš, rým:

tzv. oněginská sloka (každá sloka obsahuje 14 veršů); 4-stopý přízvukný (rýmovaný) jambický verš

Stylistická charakteristika textu:

občas dlouhé monology jednotlivých postav (např. dopis Taťany Oněginovi)

Vypravěč:

vypravěčem je autor (-er forma), vnější pozorovatel děje

Postavy:

EVŽEN ONĚGIN: mladý, životem hýřící Rus z vyšší společnosti; klasický rozervaný romantický hrdina – zbytečný člověk, odtržený od reality skutečného světa; TAŤANA: citově založená dívka; lehce naivní; LENSKÝ: ruský básník; Oněginův přítel; OLGA: snoubenka Lenského

Děj:

mladý ruský bonviván Evžen Oněgin žije v Petrohradě, kde hýří společenskou aktivitou → později ho začne městské prostředí nudit a odstěhuje se na zděděné venkovské sídlo → zde se seznamuje s básníkem Lenským → ten ho seznamuje se svou snoubenkou Olgou → Oněgin zde potká zároveň dívku Taťanu → Taťana se do Oněgina osudově zamiluje, on však její lásku neopětuje → na oslavě, kam je pozván Lenským, schválně tančí pouze s Olgou → Lenský ho vyzve na souboj → v souboji Oněgin Lenského (bývalého přítele) zabije → utíká a cestuje po Rusku → po nějaké době se vrací do Petrohradu, kde nalézá Taťanu jako manželku bohatého šlechtice a vlivnou členku společenské smetánky → tentokrát usiluje on o ni, ale přestože ho Taťana stále miluje, nechce opustit manžela a Oněgina odmítá

Kompozice:

každá sloka je složena ze 14 veršů

Prostor:

zejména Petrohrad a ruský venkov

Čas:

autorova současnost – 1. polovina 19. století

Význam sdělení (hlavní myšlenky díla):

obraz zbytečného člověka – romantického hrdiny; následky hýřivého a necitlivého chování morálně zkaženého člověka

LITERÁRNÍ HISTORIE - společensko-historické pozadí vzniku

Politická situace (mocenské konflikty, aj.):

Napoleon podniká tažení do Ruska (1812); Napoleon poražen v bitvě u Lipska (1813); dobytí Paříže → Napoleon deportován do vyhnanství na ostrov Elba (1814); Napoleon uniká z Elby a na 100 dní obnovuje císařství (1815); bitva u Waterloo – prohra Napoleona → deportován na ostrov Svatá Helena (1815); probíhá Vídeňský kongres, který řeší dopady napoleonských válek (1815); vláda ruského cara Mikuláše I. (1825-1855)

Základní principy fungování společnosti v dané době:

mezi obyvateli v Rusku vládne revoluční nálada

Kontext dalších druhů umění:

HUDBA: Frédéric Chopin (1810-1849); MALBA: Eugene Delacroix (1798-1863); Francisco Goya (1746-1828) – španělský malíř

Kontext literárního vývoje:

probíhalo období romantismu

AUTOR

Život autora:

Alexander Sergejevič Puškin (1799-1837) – ruský básník, prozaik a dramatik, představitel revolučního romantismu, bývá označován za zakladatele moderní ruské literatury; nar. v Moskvě (pocházel ze starého ruského šlechtického rodu) → studium na šlechtickém lyceu → brzy se začal politicky angažovat (sympatizoval s revolučními děkabristy) → r. 1820 odchází do vyhnanství do jižního Ruska a r. 1823 do Oděsy (dnešní ukrajinské město) → r. 1825 mu bylo vyhnanství zrušeno → založení časopisu v Moskvě → r. 1831 se odstěhoval do Petrohradu → svatba → úředníkem ministerstva zahraničí → r. 1837 se utkal v souboji pistolí s milencem své manželky → postřelen do břicha → byl povolán carův osobní lékař → beznadějný stav → smrt po dvou dnech (1937); ZAJÍMAVOSTI: milenec Puškinovy ženy, který Puškina zabil v souboji, byl Georges d'Anthes, pozdější francouzský diplomat; po Puškinově smrti se o jeho rodinu postaral sám car pomocí doživotní penze

Vlivy na dané dílo:

znalost vyšších společenských kruhů

Vlivy na jeho tvorbu:

proticírkevní názory; touha po svobodě (celého ruského lidu); William Shakespeare; George Gordon Byron; Percy Bysshe Shelley

Další autorova tvorba:

Puškin byl literárně velice aktivní – tvořil poezii (lyrickou i epickou), prózu i dramata (divadelní hry); POEZIE: Slavík a růže; Ruslan a Ludmila; Poltava; PRÓZA: Povídky nebožtíka Ivana Petroviče Bělkina; Piková dáma; Kapitánská dcerka; DRAMA: Boris Godunov; a jiná díla

Inspirace daným literárním dílem (film, dramatizace, aj.):

OPERA: Evžen Oněgin (opera; 1879) – napsal: Petr Iljič Čajkovskij

Jak dílo inspirovalo další vývoj literatury:

Evžen Oněgin (dílo i postava) se stal inspirací pro mnoho budoucích, nejen ruských spisovatelů

LITERÁRNÍ KRITIKA

Dobová kritika díla a její proměny:

dnes je román literárními kritiky hodnocen jako stěžejní dílo ruské literatury

SROVNÁNÍ

Srovnání s vybraným literárním dílem:

Karel Hynek Mácha – Máj (podobný rozervaný romantický hrdina – Vilém)

román ve verších - román (rozsáhlejší prozaické dílo), který je psán básnickým jazykem (ve verších)

romantismus - v literatuře jde o směr, který se rozvíjel zejména v 1. pol. 19. stol. a pravděpodobně vznikl v Anglii; rozvíjela se zejména lyrická (nedějová) poezie, lyricko-epické žánry, ale také román, aj.; ZNÁKY: konflikt mezi vnitřním a vnějším (reálným) světem; pocit vnitřní rozervanosti hlavního hrdiny, který se vzpírá společenským konvencím; PŘEDSTAVITELÉ: George Gordon Byron, Percy Bysshe Shelley, Mary Shelleyová, Walter Scott, sestry Brontëovy (Charlotte, Emily a Anne), Robert Louis Stevenson, Oscar Wilde, bratři Grimmové, Heinrich Heine, Victor Hugo, Stendhal, Alexandre Dumas starší, Alexander Sergejevič Puškin, Michail Jurjevič Lermontov, Nikolaj Vasiljevič Gogol, Karel Hynek Mácha, Božena Němcová, Karel Jaromír Erben, Hans Christian Andersen, aj.

děkabristé - ruští důstojníci usilující o revoluci a přeměnu dosavadního carského režimu na konstituční monarchii nebo republiku; r. 1825 byl jejich pokus o převrat krvavě potlačen